

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

3. Miejscowość

PIONKI

1. Nazwa

ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH

2. Czas powstania

1925

4. Adres

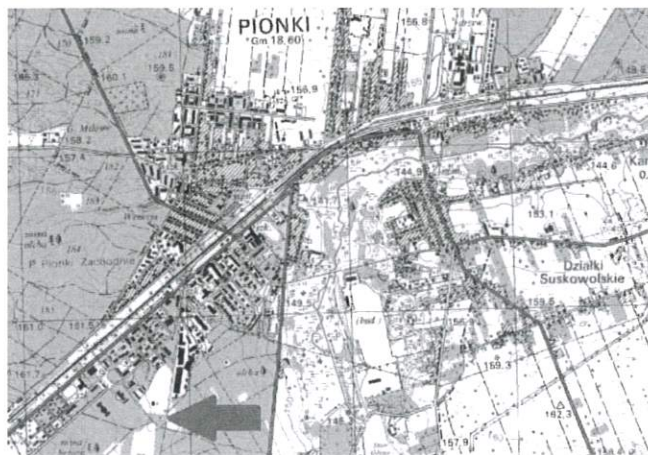
ul. Węglowa 1

nr ewidencyjny działki: **1464/503**

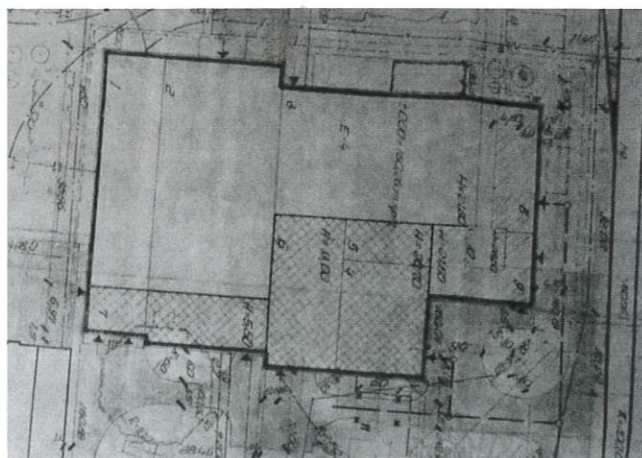
3. Materiały graficzne

Elewacja północna (frontowa) i wschodnia

Lokalizacja obiektu – mapa topograficzna 1:25 000

Plan obiektu 1:500 z zaznaczoną częścią rozbudowaną w latach 1967-1972

Plan sytuacyjny, ortofotomapa

5. Przynależność administracyjna

województwo: **mazowieckie**

powiat: **radomski**

gmina: **Pionki - Miasto**

6. Współrzędne geograficzne

N 51°27'49,27"

E 21°26'17,68"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Zagożdżon

8. Właściciel i jego adres

Urząd Miasta Pionki,

Aleja Jana Pawła II 15, 26-670 Pionki

9. Użytkownik i jego adres

Urząd Miasta Pionki,

Aleja Jana Pawła II 15, 26-670 Pionki

10. Formy ochrony

Obiekt nie podlega ochronie konserwatorskiej

12. Historia

W 1922 r. podjęto decyzję o budowie Państwowej Wytwórni Prochu i Materiałów Kruszących w Zagożdżonie. W 1925 r. zakończono budowę głównej elektrowni; autorem jej projektu był przyuszczalnie inż. arch. Eugeniusz Czyż. Obiekt dysponował 4 kotłami parowymi typu Garbe (zbudowanymi w 1923 r.) oraz dwoma turbogeneratorami typu Škoda (z 1917 r.). W 1928 r. elektrownia weszła w skład spółki akcyjnej Zjednoczenie Elektrowni Okręgu Radomsko-Kieleckiego (ZEORK), której celem było zapewnienie dostaw energii elektrycznej zakładom przemysłu zbrojeniowego w tzw. trójkącie bezpieczeństwa. Około 1938 r. w elektrowni zainstalowano dodatkowe 2 kotły typu Babcock (zbudowane w 1933 r.), zaś w 1937 r. dostawiono trzeci turbogenerator - szwajcarskiej firmy Brown, Boveri & Cie (BBC), z 1936 r. W 1939 r. polski personel dokonał demontażu i ukrycia turbogeneratorów oraz armatury kotłów. W latach 1939-1944 zamontowano dodatkowy kocioł Babcock-Zieleniewski (zbudowany w 1933 r.). Podczas okupacji na terenie elektrowni prowadzono działalność sabotażową. Pod koniec lipca 1944 r. władze okupacyjne rozpoczęły ewakuację zakładu, wywożąc najcenniejsze urządzenia, pozostawiając infrastrukturę niszcząc lub uszkadzając. W 1945 r. elektrownia wyposażona była w 4 kotły typu Garbe, 3 kotły Babcock oraz 3 turbogeneratory: turbina parowa Škoda z generatorem Brown-Boveri (z 1917 r.), turbina parowa Škoda z generatorem Siemens-Schuckert oraz turbozespół Brown-Boveri (z 1937 r.). Elektrownia posiadała również rozdzielnię 3 kV, obejmującą: pole generatorów nr 1 i 2, pole generatora nr 3, pole odcjęciowe, kolumnkę synchronizacyjną, rozdzielnie 220 V i 500 V, a także tablicę rozdzielczą. Wyposażenie obejmowało także m. in.: dwa blaszane zbiorniki wodne, aparaturę do zmiękczenia wody kotłowej, windę i taśmociąg z napędem elektrycznym do węgla, obsługiwaną ręcznie suwnicę z wózką (o rozpiętości 17,8 m i nośności 15 t). W 1964 r. dokonano częściowego przekształcenia elektrowni EC-1 w elektrociepłownię. W ramach modernizacji

Ciąg dalszy w załączniku nr 1

13. Opis

Sytuacja:

Budynek na planie zasadniczo zbliżonym do prostokąta, składający się z pięciu części: najwyższej centralnej części mieszczącej maszynownię, skrzydła zachodniego mieszczącego część administracyjną, hali kotłowni znajdującej się w północno-wschodniej części obiektu oraz wtórnej hali kotła OP-50 wraz z parterową częścią wtórnej transformatorowni z lat 1967-72. Ogólna kubatura pierwotnego budynku elektrowni w 1945 r. wynosiła 45900 m³.

Szczegółowy opis historyczny budowy i eksploatacji elektrowni wraz ze zmianami jej układu technologicznego zawarto w części wstępnej opinii.

Część administracyjna:

Pięciokondygnacyjna część administracyjna znajdująca się od strony zachodniej obiektu elektrowni, o żelbetowej konstrukcji szkieletowej, wypełnionej murem ceglany o wiązaniu krzyżowym (spoina wypukła), została przykryta dachem pulpitowym krytym papą. Wejścia do wskazanej części obiektu prowadzą od strony zachodniej i północnej. Wszystkie trzy elewacje tej części budynku tj. elewacja północna, zachodnia i południowa, zostały podzielone na trzy poziomy. Część przyziemia (pierwsza kondygnacja mieszcząca transformatorownię oraz druga kondygnacja – na elewacji południowej wtórnie przesłonięta przez współczesną transformatorownię), część zasadnicza (trzecia oraz druga kondygnacja) oraz zwieńczenie (kondygnacja piąta). Na wszystkich trzech elewacjach widoczne są przypory biegnące od cokołu do poziomu gzymsu kordonowego znajdującego się nad czwartą kondygnacją. Przypory dzielą elewacje na powtarzalne moduły, występują co drugą oś otworów okiennych. Nad drugą kondygnacją na elewacjach przebiega gzyms działowy natomiast nad czwartą wydatny, profilowany gzyms kordonowy, natomiast nad kondygnacją piątą profilowany gzyms koronujący.

Proste nadproża otworów okiennych i drzwiowych zostały zaakcentowane wymurowaniem o ceglany pionowy wiązaniu główkowym, podobnie jak ich podokienniki. Cokół budynku, przypory i gzymsy zostały obłożone tynkiem szlachetnym. W otworach okiennych w kształcie kwadratu pierwotnie występowała stalowa ślusarka okienna (dwudziestodziałowa) z lufcikami, obecnie w większości zachowana.

Maszynownia

Znajdująca się w części centralnej, została przykryta dachem walcowym, krytym papą, z podłużnym, wyniesionym ponad połac dachową świetlikiem na planie prostokąta. Centralna część budynku, o żelbetowej konstrukcji szkieletowej, wypełnionej murem ceglany o wiązaniu krzyżowym (spoina wypukła), posiada dwie kondygnacje – odgazowanie i urządzenia techniczne w przyziemiu (pierwsza kondygnacja) oraz halę maszyn na poziomie drugiej kondygnacji.

Dwie elewacje tj. elewacja północna i południowa, posiadają analogiczny do części administracyjnej wystrój elewacji. Elewacja północna części centralnej została podzielona na trzy poziomy. Część przyziemia (pierwsza kondygnacja mieszcząca odgazowanie i urządzenia techniczne) z dwoma poziomami okien, część zasadnicza elewacji (druga kondygnacja mieszcząca

Ciąg dalszy w załączniku nr 1

<p>14. Kubatura</p> <p>45 900 m³ (sprzed rozbudowy obiektu z lat 1967-1972)</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 2900 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>elektrownia/elektrociepłownia</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>budynek nieużytkowany</p>
<p>18. Stan zachowania</p> <p>W wyniku likwidacji mienia po upadłości ZTS „Pronit” złomowano większość wyposażenia technicznego elektrociepłowni EC1, wliczając w to turbiny i kotły wraz z większością urządzeń pomocniczych i instalacji wodnych, parowych i elektrycznych. Ocalała jedynie szwedzka turbina przeciwpiętna STAL wraz z częściowo zniszczonymi urządzeniami kontrolno-pomiarowymi i sterowniczymi, części instalacji parowej i wodnej (znajdujących się głównie na dolnym poziomie budynku maszynowni) oraz nastawnia. Od tamtego czasu rozkradane są pozostałe części oryginalnego wyposażenia, rurociągi oraz aparatura i instalacja elektryczna, wykonane ze stali i metali kolorowych.</p> <p>W wyniku złomowania wyposażenia i postępującego zniszczenia obiektu utracono w ten sposób unikalną możliwość zachowania historycznego układu technologicznego elektrociepłowni wraz z późniejszymi nawarstwieniami technicznymi.</p> <p>W wyniku wieloletniego braku napraw i konserwacji (szczególnie pokryć dachowych), w połączeniu z dewastacją, stan techniczny budynku ulega stale pogorszeniu. Jego wnętrze narażone jest na niszczący wpływ czynników atmosferycznych, ze względu na ubytki i uszkodzenia w pokryciu dachowym, a także ubytki szklenia w ślusarce i stolarce okiennej oraz wieloletni brak ogrzewania powodujące przemarzanie i tym samym przyspieszoną degradację.</p> <p>Konstrukcja żelbetowa budynku jest w wielu miejscach uszkodzona w wyniku korozji betonu i zbrojenia. Szczególnie w dolnych częściach przyziemia widoczne są liczne odspojenia betonu aż do skorodowanego zbrojenia. Uszkodzenia wielu fragmentów elewacji na skutek zlasowania cegieł i zaprawy, w wyniku wieloletniego oddziaływania czynników atmosferycznych i gazów spalinowych. Silnie skorodowana i zniszczona konstrukcja bram i drzwi stalowych w przyziemiu. Zniszczone i rozkradzione instalacje ogrzewania, wodociągowo-kanalizacyjna i elektryczna. Zamurowane liczne otwory drzwiowe oraz okienne we wszystkich elewacjach. Część otworów okiennych pozbawionych ślusarki okiennej okien wraz z ramiakami.</p> <p>W przyziemiu budynku zachowana jest okazała ozdobna brama oraz drzwi stalowe konstrukcji nitowanej, które są silnie skorodowane. Liczne wtórne drzwi stalowe konstrukcji spawanej. Wtórne pokrycie dachowe wykonane częściowo z ocynkowanej blachy trapezowej oraz eternitu (głównie nad częścią wschodnią budynku nad halą kotłowni).</p> <p><i>Ciąg dalszy w załączniku nr 1</i></p>		<p>19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Od kilku lat planowana jest rewitalizacja elektrociepłowni i adaptacja jako centrum kultury. Ze względu na stopień zniszczenia oryginalnego wyposażenia technicznego elektrociepłowni utracono integralność jej historycznego układu technologicznego wraz z późniejszymi nawarstwieniami technicznymi.</p> <p>Najlepszym rozwiązaniem, w celu zachowania obiektu o tak dużej wartości historycznej i architektonicznej, którego stan techniczny stale się pogarsza, jest nadanie mu nowej funkcji kulturalnej i wystawienniczej.</p> <p>W celu powstrzymania stopniowej destrukcji obiektu konieczne jest pilne przeprowadzenie naprawy dachu oraz zabezpieczenie okien.</p> <p>Z punktu widzenia konserwatorskiego celowa jest rozbiórka wtórnej hali kotła OP-50 wraz z parterową częścią transformatorowni z lat 1967-1972. Po przeprowadzeniu rozbiórki tej części hali należy odtworzyć i odsłonić pierwotną formę zewnętrznych ścian budynku.</p> <p>Ze względu na to, że do budowy dolnej części wtórnej hali kotła i transformatorowni wykorzystano rozbiórkową cegłę z pierwotnej ściany budynku, należy ją odzyskać i zastosować do odbudowy ścian.</p> <p>Bezpośrednio po zakończeniu rozbiórki wtórnej części budynku należy przystąpić do odbudowy jego elewacji. Rozbiórka wtórnej części budynku bez odbudowy ścian doprowadzi do przyspieszonego niszczącego oddziaływania czynników atmosferycznych na wnętrze budynku oraz jego odsłoniętą konstrukcję.</p> <p>Należy zachować oryginalną część nitowanej konstrukcji nośnej dachu.</p> <p>Konieczne jest zachowanie oryginalnej formy architektonicznej hali maszyn elektrowni wraz z historyzującym wystrojem oraz posadzką, a także żelbetową konstrukcją dachu. Jest to najbardziej okazała i najlepiej zachowana część budynku. Należy zachować in situ szwedzką turbinę przeciwpiętną produkcji szwedzkich zakładów STAL, suwnicę konstrukcji nitowanej z napędem ręcznym z okresu budowy elektrowni oraz nastawnię.</p> <p>Od czasu budowy obiektu w 1925 r. suwnica stanowi integralną część budynku i jest związana z jego konstrukcją za pomocą belek podsuwnicowych, z tego względu szczególnie to historyczne</p> <p><i>Ciąg dalszy w załączniku nr 1</i></p>	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Archiwum Państwowe w Radomiu, zespół: Zakłady Tworzyw Sztucznych „Pronit” S. A. w Pionkach, sygn. 1196, Państwowa Wytwórnia Prochu Pionki, odbudowa fabryki, 1945 r.

Archiwum Państwowe w Radomiu, zespół: Zakłady Tworzyw Sztucznych „Pronit” S. A. w Pionkach, sygn. 1199, Inwentarz (wartość majątku) Państwowej Wytwórni Prochu w Pionkach wg stanu na 1939 rok, 1945 r.

Archiwum Zakładów Tworzyw Sztucznych „Pronit” S. A. w Pionkach.

23. Bibliografia

Boryczko E., *Wytwórnia „Erg” nr 8 ZCh Pronit cz. III 1951-1991-2000. Wspomnienia znojnego życia, pracy w dobie komunizmu*, [w:] *Państwowa Wytwórnia Prochu – Wytwórnia Chemiczna nr 8 – Zakłady Tworzyw Sztucznych „Pronit”. Ludzie – Fabryka – Miasto (1922 – 2000)*, Szkice z dziejów Pionek, t. IV, red. M. Wierzbicki, Pionki 2009, s. 301-305.

Mańczak M., *Wspomnienia o pracy w Zakładach Przemysłu Chemicznego ERG-8 w Pionkach (lata pięćdziesiąte XX wieku)*, [w:] *Dzieje najnowsze, Szkice z dziejów Pionek*, t. III, red. S. Piątkowski, M. Wierzbicki, Pionki 2004, s. 343-347.

Piåtkowski S., *Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących w Pionkach. Historia okresu międzywojennego, realia okupacji oraz perspektywy powojennej odbudowy zakładu w dokumentach z lat 1939-1944*, Pionki 2007.

Traczyk S. A., *Zarys dziejów Państwowej Wytwórni Prochu oraz Zagożdżona – Pionek w latach 1922-1939*, [w:] *Szkice z dziejów Pionek*, t. I, red. M. Wierzbicki, Pionki 2000, s. 33-71.

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

Mapa, ortofotomapa: <https://mapy.geoportal.gov.pl>

Plany: pozostałości archiwum Zakładów Tworzyw Sztucznych „Pronit” S. A. w Pionkach; część biurowa budynku elektrociepłowni EC-1.

Zdjęcia archiwalne:

Dzieje najnowsze, Szkice z dziejów Pionek, t. III, red. S. Piåtkowski, M. Wierzbicki, Pionki 2004.

Piåtkowski S., *Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących w Pionkach. Historia okresu międzywojennego, realia okupacji oraz perspektywy powojennej odbudowy zakładu w dokumentach z lat 1939-1944*, Pionki 2007.

Państwowa Wytwórnia Prochu – Wytwórnia Chemiczna nr 8 – Zakłady Tworzyw Sztucznych „Pronit”. Ludzie – Fabryka – Miasto (1922 – 2000), Szkice z dziejów Pionek, t. IV, red. M. Wierzbicki, Pionki 2009.

Dokumentacja fotograficzna – zdjęcia autorskie (B. Kozak).

21. Uwagi

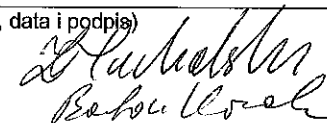
22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

dr hab. Zbigniew Tucholski, prof. PAN

dr inż. Bartosz Kozak

27 października 2022 r.

26. Załączniki

Załącznik 1 - Ciąg dalszy punktów 12, 13, 18 i 19 karty.

Załącznik 2 - Plan budynku - elewacje północna (frontowa) i wschodnia.

Załącznik 3 - Plan budynku - elewacja zachodnia i plan pierwszej kondygnacji (parteru).

Załącznik 4 - Plany drugiej kondygnacji przed rozbudową oraz według projekt rozbudowy z 1966 r.
Plan strychu kotłowni.

Załącznik 5 - Część biurowa – plany pięter 1,2 i 4, przekrój kotłowni oraz przekrój budynku (E-W).

Załącznik 6 - Zdjęcia archiwalne.

Załącznik 7 - Zdjęcia archiwalne c.d., Dokumentacja fotograficzna budynku i obiektów towarzyszących – stan obecny.

Załączniki 8-11 - Dokumentacja fotograficzna budynku i obiektów towarzyszących – stan obecny.

Załącznik 12 - Dokumentacja fotograficzna budynku i obiektów towarzyszących – stan obecny, c.d.
Dokumentacja fotograficzna turbozespołu STAL oraz suwnicy – stan obecny

Załączniki 13-14 - Dokumentacja fotograficzna turbozespołu STAL oraz suwnicy – stan obecny, c.d.

1. Miejscowość

Pionki
**ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ciąg dalszy punktów 12, 13, 18 i 19 karty.

Dokończenie pkt.12

wymieniono stary turbogenerator kondensacyjny Škoda na turbozespół szwedzkiej firmy Svenska Turbinfabriks Aktiebolaget Ljungström (STAL) o mocy 1,6 MW. W tym czasie nieczynny drugi turbozespół Škoda zaadaptowano do pracy w charakterze wirującego kompensatora mocy biernej. W 1964 r. wycofano także z ruchu kotły typu Garbe, W latach 1962-1969 realizowano inwestycje zmierzające do wprowadzenia ogrzewania wodnego, zasilanego z członu ciepłowniczego EC-1; rozwiązanie takie zastosowano w budynkach mieszkalnych Kolonii Centralnej oraz obiektach przedsiębiorstwa, w tym EC-1 (1964 r.). W drugiej połowie 1966 r. zainstalowano sprowadzony spoza przedsiębiorstwa turbozespół typu STAL DDM 44 produkcji szwedzkiej z 1928 r. (przeciwprężny, o mocy 2,1 MW).

W 1967 r. w południowo-zachodniej części kotłowni, mieszczącej uprzednio cztery kotły typu Garbe, rozebrano zachodnią część elewacji budynku z 1925 r., dostawiając przybudówkę dla nowego kotła OP-50. W ramach inwestycji zmodernizowano również sposób nawęglania; ręczny wyładunek węgla oraz transport kolebami wąskotorowymi i windą wyciągową zastąpiono wyładawką, spychaczami i zabudowanym taśmociągiem. Istniejąca uprzednio stacja przygotowania wody kotłowej w południowo-zachodniej części budynku została zastąpiona przez nową stację w części północno-wschodniej. Modernizacją objęto także istniejącą dwusystemową rozdzielnię główną 6kV. W ramach inwestycji do południowo-zachodniej części budynku elektrociepłowni EC-1 dobudowano parterowe pomieszczenia mieszczące transformatory, likwidując przyległą chłodnię kominową na planie ośmioboku. W styczniu 1972 r. do eksploatacji wstępnej zostały przekazane prototypowy kocioł pyłowy OP-50 (produkcji zakładów „FAKOP” w Sosnowcu, zbudowany w 1967 r.) oraz turbozespół TP-6. Po południowej stronie elektrociepłowni wzniesiono obiekt mieszczący urządzenie do odpylania spalin z kotła OP-50. Kocioł ten zaopatrzone był w wolnostojący komin konstrukcji stalowej (wysokość 80 m, średnica 1,98 m) z wewnętrzną wymurówką ceglana. Przestarzały park maszynowy był przyczyną występujących w drugiej połowie lat 90. XX w. przerw w dostawach energii elektrycznej i pary technologicznej. W dniu 6 września 2000 r. Sąd Rejonowy w Radomiu ogłosił upadłość ZTS „Pronit”. W ciągu kolejnych lat zdemontowano kotły typu Babcock i OP-50 oraz turbogeneratory BBC i TP-6. Turbozespół STAL z 1928 r. zachował się dzięki szczęśliwemu zbiegowi okoliczności.

Dokończenie pkt. 13

halę turbin) również z dwoma poziomami otworów okiennych oraz zwieńczenie (na elewacji północnej płycina z rzymskimi cyframi określającymi datą budowy – MCMXXV. Na elewacji północnej widoczne są przypory biegnące od cokołu do poziomu płyciny z datą.

Przypory dzielą elewację na powtarzalne moduły, występują co drugą osł otworów okiennych. Nad pierwszą kondygnacją elewacji północnej (nad drugim poziomem otworów okiennych) na elewacjach przebiega gzymsy działowy. Proste nadproża otworów okiennych na pierwszym, drugim i trzecim poziomie otworów okiennych zostały zaakcentowane wymurowaniem o ceglany pionowy wiązaniu główkowym, podobnie jak ich podokienniki. Największe otwory okienne (pięć poziom okien) znajdujące się na wysokości hali turbin zostały wieńczone wymurowanymi łukami o ceglany wiązaniu główkowym zaakcentowane centralnie umieszczonym zwornikiem.

Analogiczny wystrój posiada elewacja południowa, niemniej jednak jej fragment na poziomie pierwszej kondygnacji został przesłonięty wtórnie wybudowaną transformatorownią, a zwieńczenie zamiast daty zostało zaakcentowane symetrycznie rozmieszczonymi trzema płytkami blendami oraz centralnie umieszczonym okrągłym otworem okiennym.

Zarówno cokoł budynku, przypory obu elewacji, gzymsy oraz tło płyciny wraz z datą MCMXXV zostały obłożone tynkiem szlachetnym. W otworach okiennych pierwotnie występowała stalowa ślusarka okienna, obecnie w większości zachowana.

W centralnej części elewacji północnej znajduje się otwór drzwiowy wraz z oryginalną dekoracyjną, przeszkloną bramą o profilach stalowych. Dwuskrzydłowe wrota bramy o konstrukcji ramowej, wraz z nadświetlem i naświetlem tworzą modularny, spójny układ z dwunastoma dwudziestodziałowymi przeszklonymi kwaterami. Poziome elementy bramy (w tym ślepię) zostały przyozdobione metalową, powtarzalną dekoracją, zwielokrotnionych kół spiętych ze sobą kłami, natomiast pionowe elementy bramy (w tym słupki i pionowe ramiaki) zostały sprofilowane. Dolne, nieprzezierne kwatery bramy zostały również przyozdobione płycinami nawiązującymi wymiarami do przeszklonych, wielopodziałowych kwater bramy. Brama posiada konstrukcję nitowaną, detale ozdobne w formie kół spiętych kłami oraz kłami i szyldy są kowalskiej roboty.

Na skrzydłach zachodnich bramy na ramiaku od strony zamka znajduje się oznaczenie znormalizowanego profilu stalowego (ceownika) „Friedenshütte NP.” (późniejsza Huta „Pokój” w Rudzie Śląskiej), która dostarczyła materiał do budowy bramy.

Budynek maszynowni posiada żelbetowy łukowy dach konstrukcji monolitycznej, z ryglami łukowymi, ściągami oraz wieszakami. W centralnej części dachu znajduje się świetlik o przekroju trójkątnym. Rygle stężone są belkami wzdłużnymi i wspierają się na słupach szkieletowej konstrukcji budynku.

Wystrój architektoniczny wnętrza maszynowni

Wystrój ścian hali nawiązujący do stylów historycznych, podobnie jak elewacje, został podzielony na trzy części. Na ścianie północnej i południowej, od posadzki do poziomu gzymsu, który znajduje się nad łukami odcinkowymi otworów okiennych, zostały poprowadzone proste pilastry. Pilastry rozmieszczone są co drugą oś otworów, analogicznie do przypór rozmieszczonych na elewacjach. Podobny analogiczny i modułarny układ pilastrów wraz gzymsami występuje na ścianie zachodniej oraz wschodniej. Dodatkowo na ścianie zachodniej wykonano przeszklenie między częścią administracyjną a maszynownią. Maszynownia została skomunikowana z nastawnią i częścią administracyjną jednobiegowymi metalowymi schodami prowadzącymi na spocznik ulokowany w drugiej osi otworów okiennych licząc od strony południowej. W centralnej osi okien ściany zachodniej umieszczono prostokątną płytę balkonową wspartą na sześciu prostych konsolach. Dodatkowo otwory okienne ściany zachodniej oraz balkon zostały przyozdobione od strony hali balustradą betonową pokrytą stukiem o klasycznej formie tralek z pojedynczą łalką. Wydatny gzyms wieńczący na zachodniej i wschodniej ścianie hali został zaakcentowany wspierającymi go prostymi konsolami znajdującymi się na przedłużeniu międzyokiennej (ściana zachodnia) oraz między płycinowych (ściana wschodnia) pilastrów. Ściany hali na poziomie 1,5 m zostały wyłożone płytkami ceramicznymi. W otworach okiennych ściany zachodniej znajduje się oryginalna stalowa wielopodziałowa ślusarka okienna.

Hala kotłowni

Hali kotłowni, znajdującej się w północno-wschodniej części obiektu, została pokryta dachem dwuspadowym konstrukcji stalowej, krytym wtórnie blachą falistą. Wschodnia część budynku elektrowni podobnie jak pozostałe części została wykonana w żelbetowej konstrukcji szkieletowej wypełnionej murem ceglanym o wiązaniu krzyżowym (spoina wypukła).

Wszystkie elewacje tej części budynku tj. elewacja północna, wschodnia i południowa, posiadające analogiczny wystrój do elewacji pozostałych części obiektu zostały również podzielone na trzy poziomy. Część przyziemia (pierwsza kondygnacja mieszcząca odzulfianie kotłów – pierwszy poziom otworów okiennych), druga kondygnacja mieszcząca kotłownię (drugi i trzeci poziom otworów okiennych) oraz zwieńczenie – z wydatnym wieńczącym gzymssem. Na wszystkich trzech elewacjach widoczne są przypory biegnące od cokolu do poziomu gzymsu kordonowego.

Przypory dzielą elewacje na powtarzalne moduły, występują co drugą oś otworów okiennych. Nad pierwszą kondygnacją wzdłuż wszystkich trzech elewacji przebiega gzyms działowy, natomiast nad drugim poziomem otworów okiennych drugiej kondygnacji elewacje zostały zwieńczone wydatnym, profilowanym gzymssem kordonowym.

Otwory okienne elewacji północnej, znajdujące się na pierwszej i drugiej kondygnacji posiadające proste nadproża zostały zaakcentowane wymurowaniem o ceglanym pionowym wiązaniu główkowym, podobnie jak ich podokienniki. Największe otwory okienne (trzeci poziom okien) zostały zwieńczone wymurowanymi łukami o ceglanym wiązaniu główkowym, zaakcentowane centralnie umieszczonym zwornikiem. Analogiczny wystrój posiada elewacja wschodnia oraz południowa, Otwory okienne znajdujące się na elewacji południowej oraz w części elewacji wschodniej (pierwsza, druga oraz trzecia oś okien licząc od strony południowej) zostały wtórnie przemurowane – zmniejszone.

Elewacja wschodnia została dodatkowo zaakcentowana zwieńczeniem w formie centralnie umieszczonego prostego szczytu z trójkątnym naczółkiem. Zarówno cokół budynku, przypory obu elewacji oraz gzymsy zostały obłożone tynkiem szlachetnym.

W otworach okiennych pierwotnie osadzona stalowa ślusarka okienna, obecnie w większości zachowana, z wyjątkiem wspomnianych, przemurowanych otworów okiennych elewacji południowej i wschodniej.

27.8.2022 r.
ZOP Elk

ciąg dalsny zotocznika w 1

Dokończenie pkt.18

Na dachu znajduje się wtórny pomost technologiczny konstrukcji spawanej, a na elewacjach zamocowane są wtórne elementy w postaci: skrzynek elektrycznych, instalacji elektrycznej i rur odwadniających, opraw oświetleniowych oraz lamp. Na elewacjach zachowały się również oryginalne trzony z izolatorami, a także żeliwne korpusy lamp z okresu budowy elektrowni.

W najlepszym stanie zachowana jest hala maszyn z oryginalnym historyzującym wystrojem oraz relikami wyposażenia technicznego: turbiną STAL wraz z częściowo zniszczonymi urządzeniami kontrolno-pomiarowymi i sterowniczymi, suwnicą, zachowanymi relikami rurociągów i urządzeń pomocniczych oraz nastawnią, a także część administracyjna budynku z oryginalnymi schodami z poręczami rurowymi, częścią ślusarki oraz grzejnikami z połowy lat 20. XX w.

Dokończenie pkt.19

urządzenie powinna być bezwzględnie pozostawiona in situ, jako zabytek techniki.

W przypadku postępującej destrukcji budynku elektrowni i braku perspektyw na jej rewitalizację objekty te jako cenne zabytki techniki należy przekazać do jednego z muzeów technicznych chroniąc je przed zniszczeniem.

Ze względu na bardzo dobry stan zachowania absolutnie nie należy eksponować turbiny ani suwnicy poza budynkiem w formie części ekspozycji plenerowej. W takim wypadku niewątpliwie lepszym dla tych obiektów rozwiązaniem jest ich przekazanie do jednego z muzeów technicznych.

Zachować należy oryginalny wystrój architektoniczny elewacji budynku oraz układ i wystrój części administracyjnej budynku z okresu budowy: klatkę schodową ze schodami i poręczą, oryginalną wewnętrzną stolarkę drzwiową oraz ślusarkę okienną (w przypadku zniszczenia odtworzyć na wzór oryginalnych), a także grzejniki z lat 20. XX w. wraz z zaworami regulacyjnymi.

W ramach rewitalizacji zachować należy oryginalne przemysłowe okna wielokwaterowe w ramach żeliwnych, należy poddać zachowawczej konserwacji zachowaną bramę oraz drzwi stalowe konstrukcji nitrowanej w przyziemiu budynku, wtórne drzwi należy zastąpić replikami wzorowanymi na oryginalnych. Należy odtworzyć zamurowane otwory drzwiowe i okienne wraz ze ślusarką w elewacji budynku w sposób analogiczny do oryginalnych elementów. Powinno zostać także odtworzone oryginalne pokrycie dachu budynku.

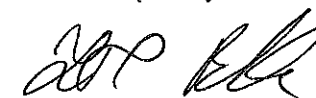
Na elewacjach budynku należy zachować relikty trzonów z izolatorami, a także żeliwne korpusy lamp.

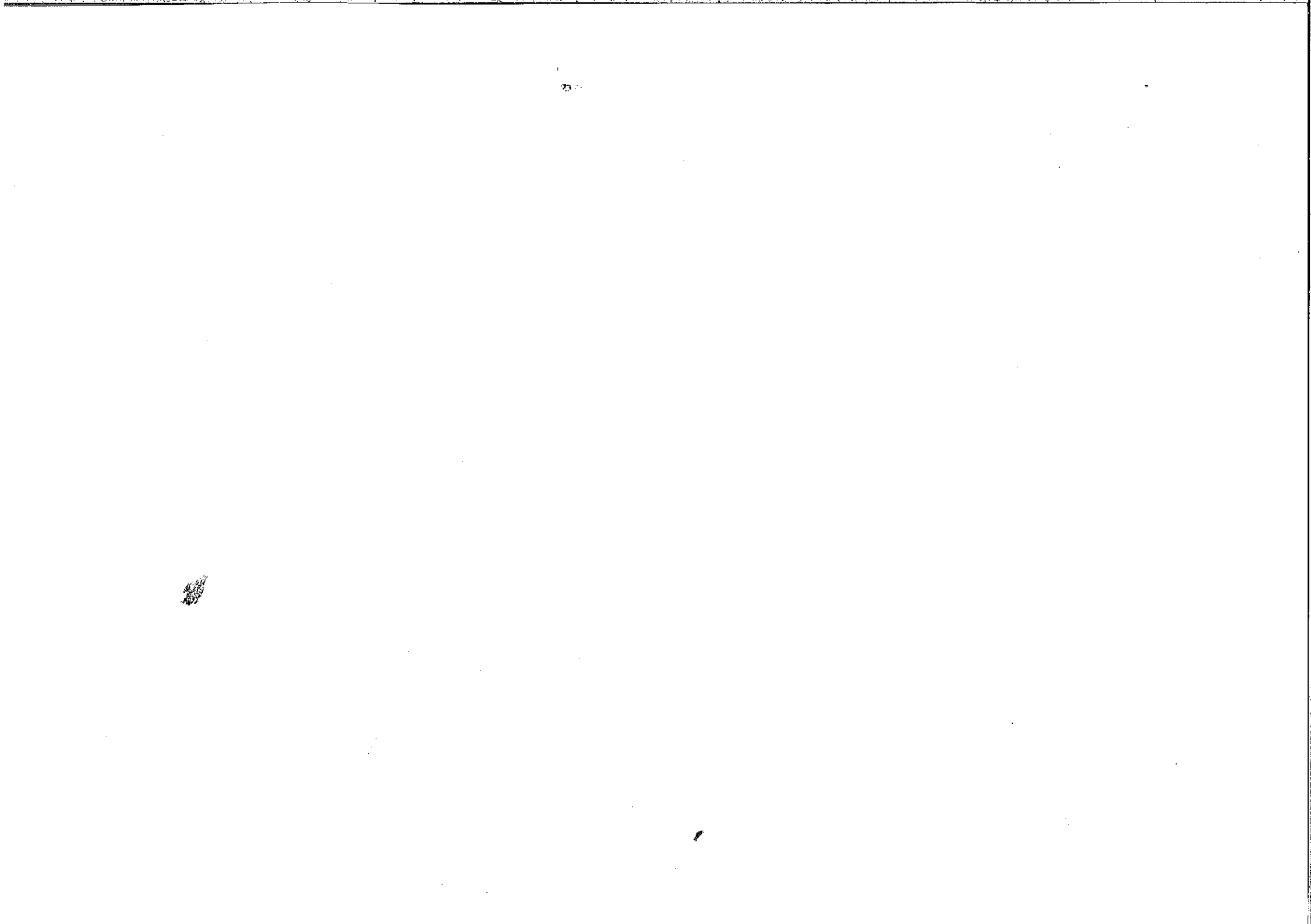
Usunąć wtórne elementy w postaci: pomostu technologicznego konstrukcji spawanej (na północnej pości dachu budynku), skrzynek elektrycznych, instalacji elektrycznej i rur odwadniających, opraw oświetleniowych i lamp.

Wtórne objekty zlokalizowane w pobliżu budynku elektrowni nie posiadają wartości zabytkowej i architektonicznej, kwalifikują się do rozbiórki: budynek stacji demineralizacji wody wraz z fundamentem zbiornika kwasu z 1968 r. (zachować należy jako zabytek techniki relik w postaci toru wąskotorowego na stalowych podkładach patentowych, o szerokości 600 mm wraz z obrotnicą talerzową), budynek multicyklonu z lat 1967-72, komin stalowy kotła OP-50 wraz z odciągami i stopami, wywietrzniki kominowe oraz fragmenty rurociągów zewnętrznych.

Prowadzone prace poprzedzić powinno wykonanie inwentaryzacji i ekspertyzy technicznej obiektu (z wykonaniem badań geologicznych gruntu) oraz projektu budowlanego, a także badań pierwotnej kolorystyki stolarki oraz ślusarki okiennej i drzwiowej oraz stalowej bramy, drzwi i ram okiennych.

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO
ZAŁĄCZNIK NR
2

1. Miejscowość

Pionki

2. Obiekt

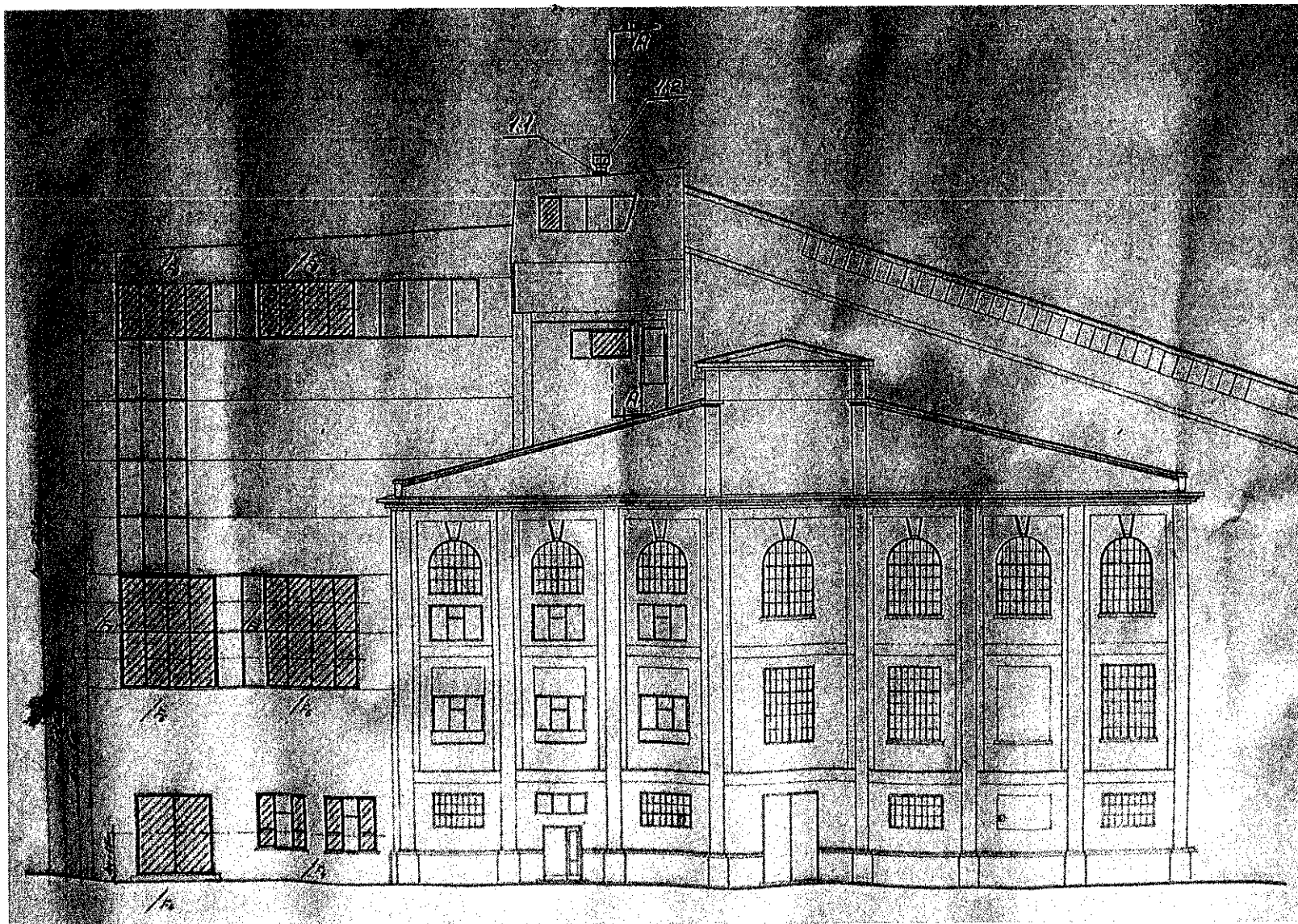
**ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Plan budynku - elewacje północna (frontowa) i wschodnia

Elewacja północna obiektu, stan z czerwca 1968 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

Elewacja wschodnia obiektu, stan z czerwca 1968 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

ZT
BK

1. Miejscowość

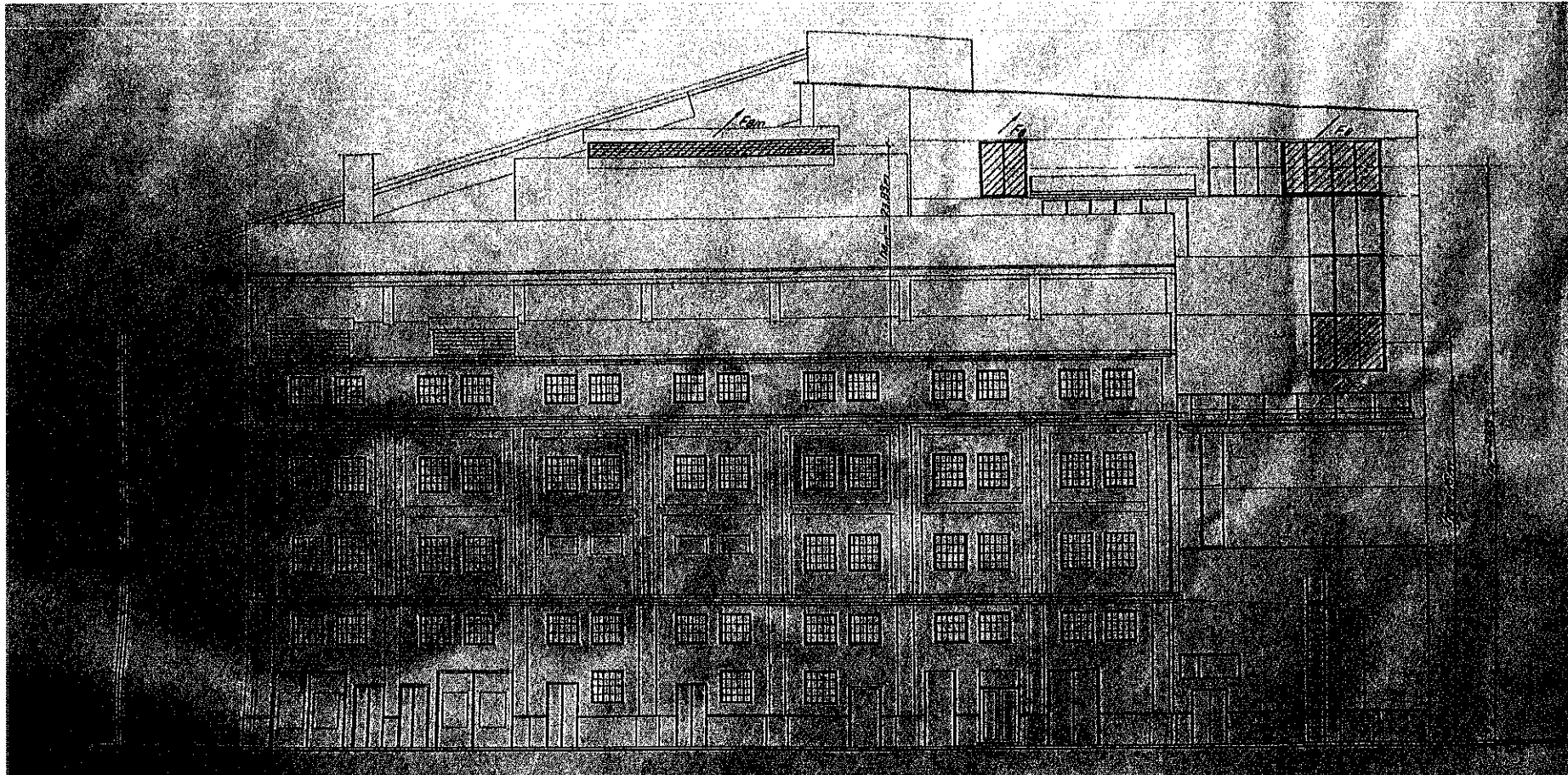
Pionki

2. Obiekt

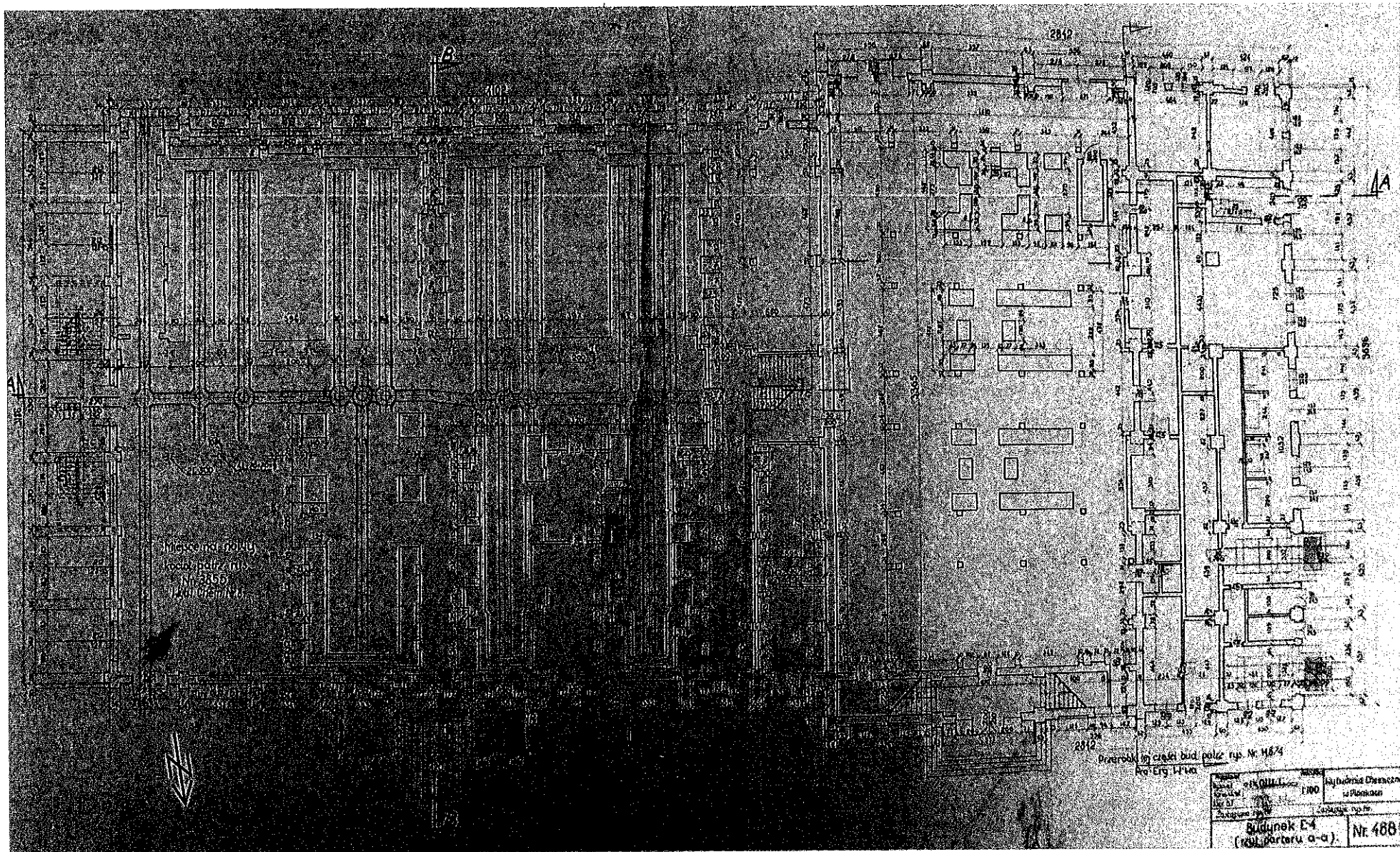
ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Plan budynku - elewacja zachodnia i plan pierwszej kondygnacji (parteru)

Elewacja zachodnia obiektu, stan z czerwca 1968 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

Plan pierwszej kondygnacji (parteru) budynku, stan z 19 lutego 1954 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Z. Tucholski *B. Kozak*

1. Miejscowość

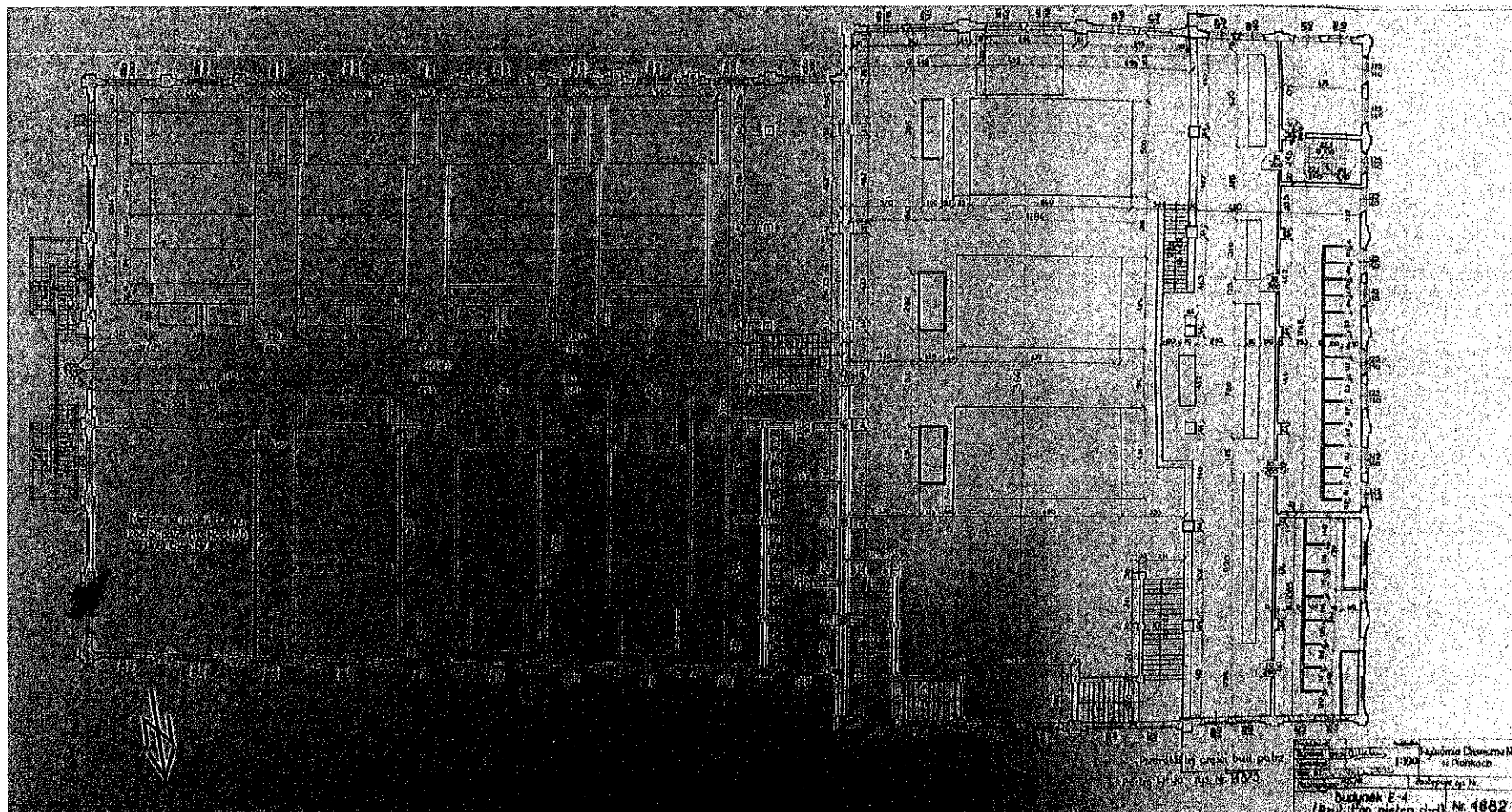
Pionki

2. Obi kt

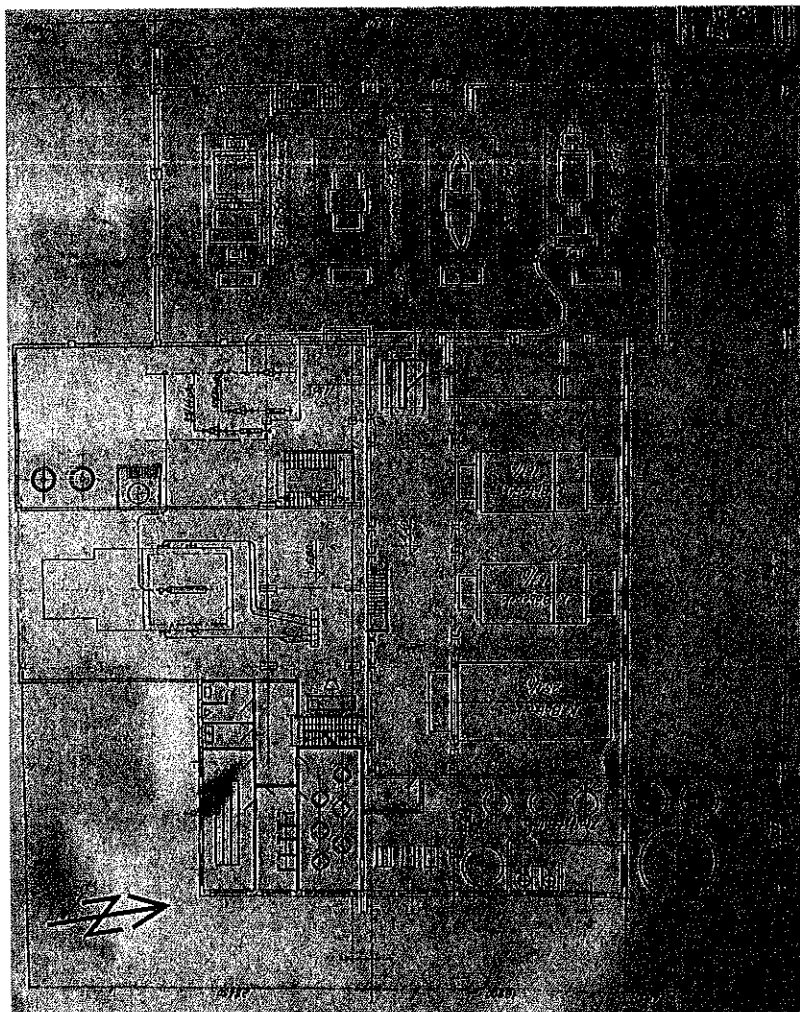
ELEKTROCIEPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

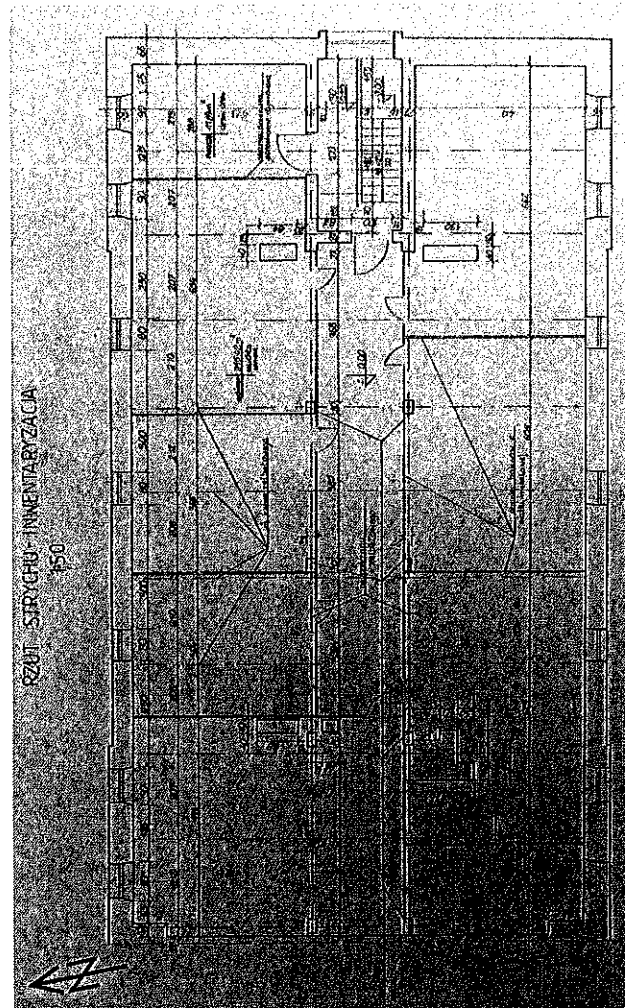
Plany drugiej kondygnacji przed rozbudową oraz według
projekt rozbudowy z 1966 r. Plan strychu kotłowni

Plan drugiej kondygnacji budynku, stan z 19 lutego 1954 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

Plan drugiej kondygnacji budynku (bez części biurowej) – projekt rozbudowy z października 1966 r. (oryginalny plan w skali 1:200).

Plan strychu nad kotłownią – stan z marca 1991 r.

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

1. Miejscowość

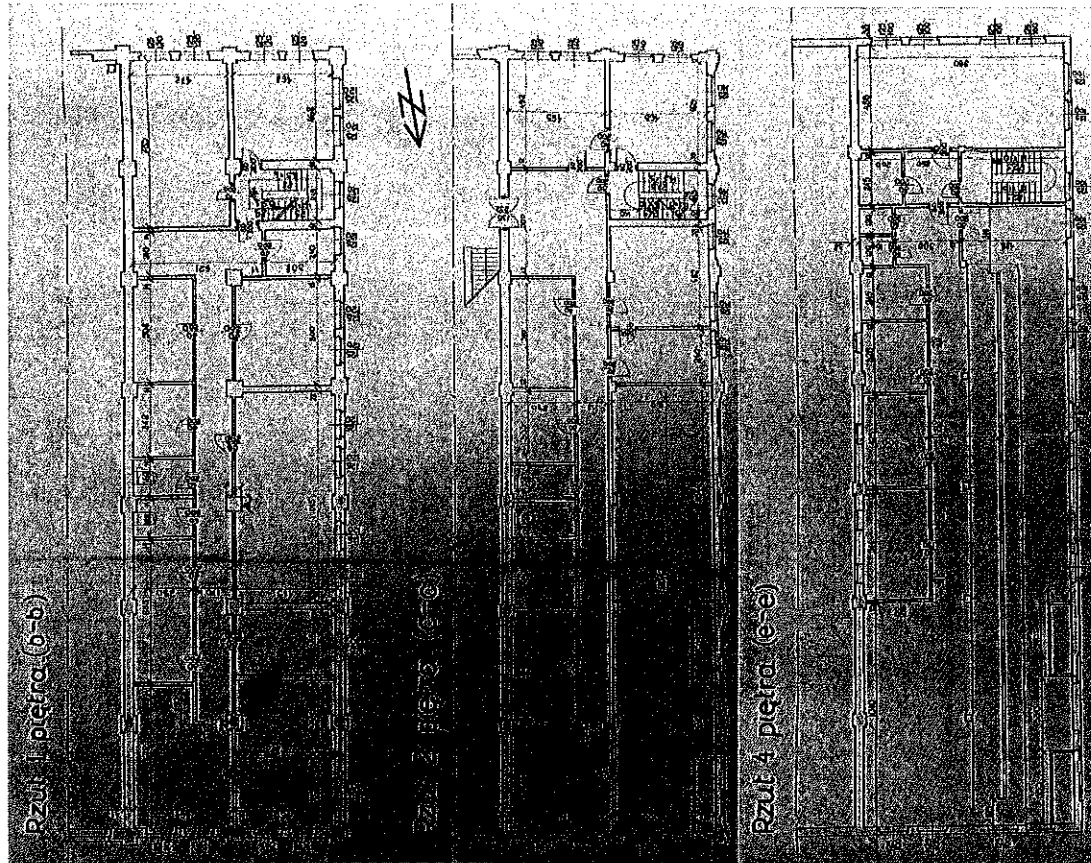
Pionki

2. Obiekt

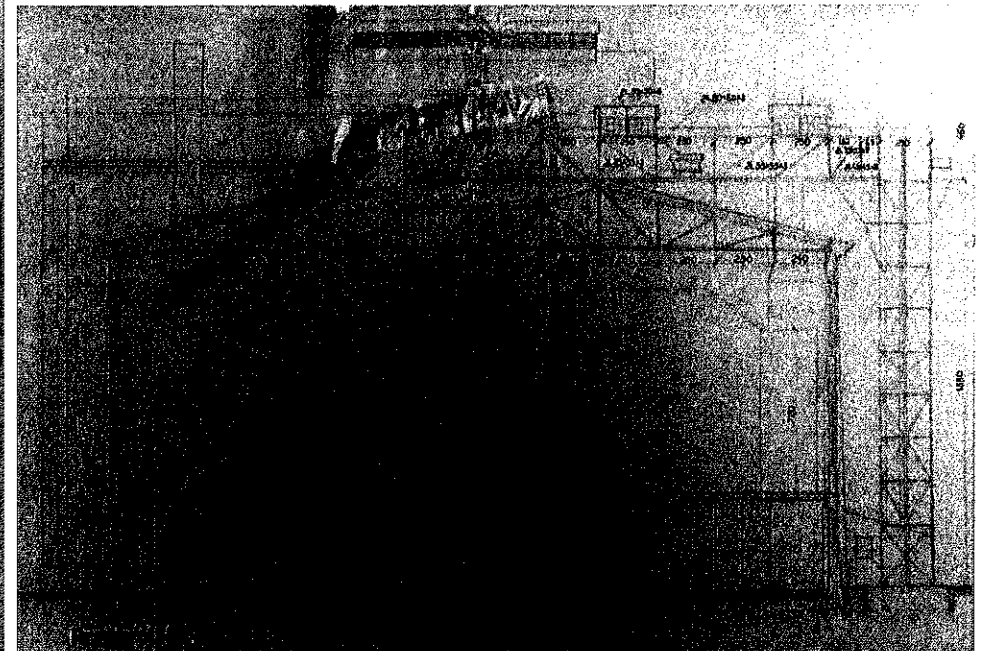
ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

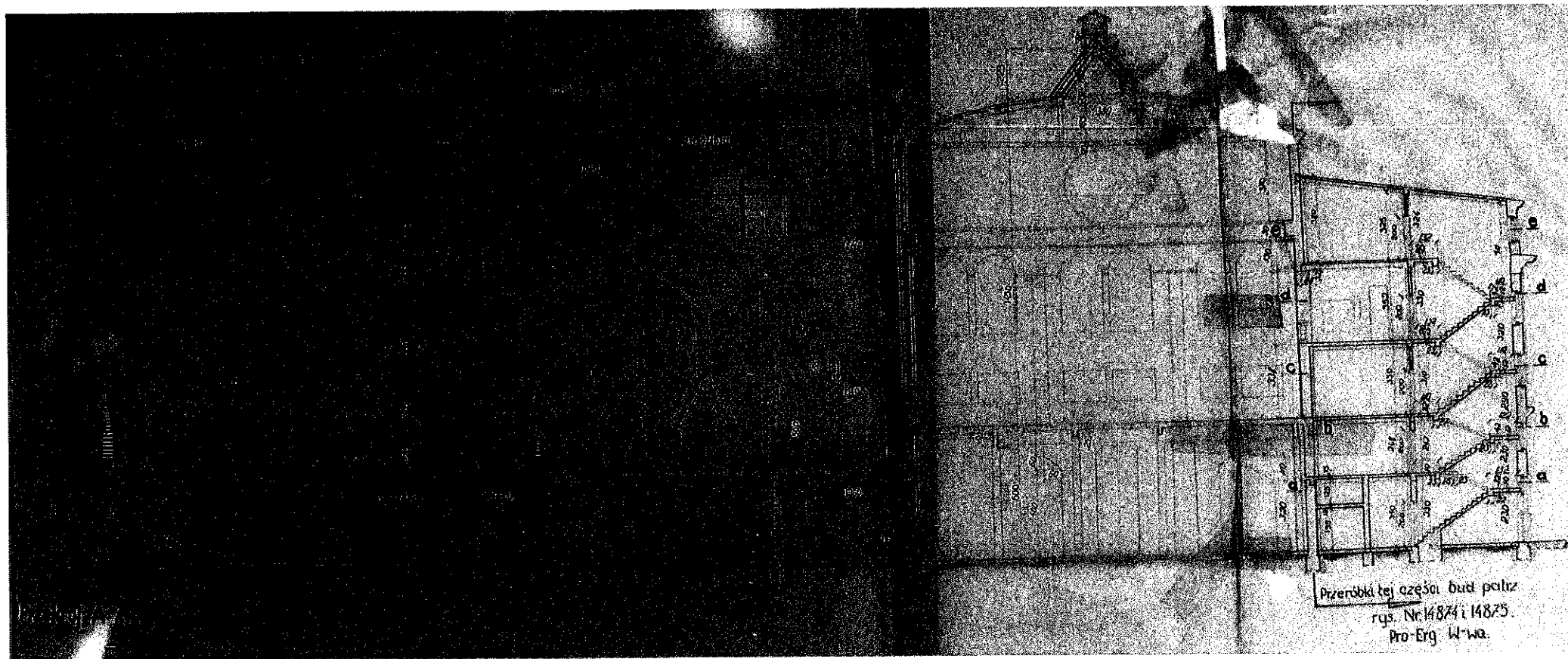
Część biurowa – plany pięter 1, 2 i 4, przekrój kotłowni oraz
przekrój budynku (E-W).

Część biurowa (zachodnia) budynku, stan z 19 lutego 1954 r.
– plany pięter 1, 2 i 4 (oryginalny plan w skali 1:100).

Przekrój (N-S) kotłowni – stan z 19 lutego 1954 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

Przekrój (E-W) budynku – stan z 19 lutego 1954 r. (oryginalny plan w skali 1:100).

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

ZAŁĄCZNIK NR

6

1. Miejscowość

Pionki

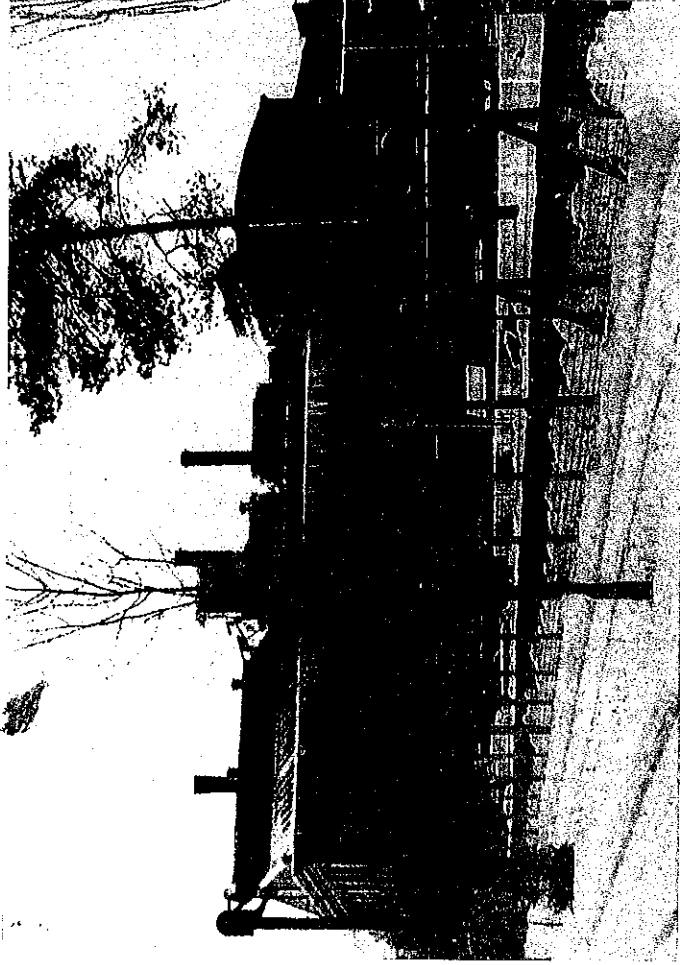
2. Obiekt

**ELEKTROCIEPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

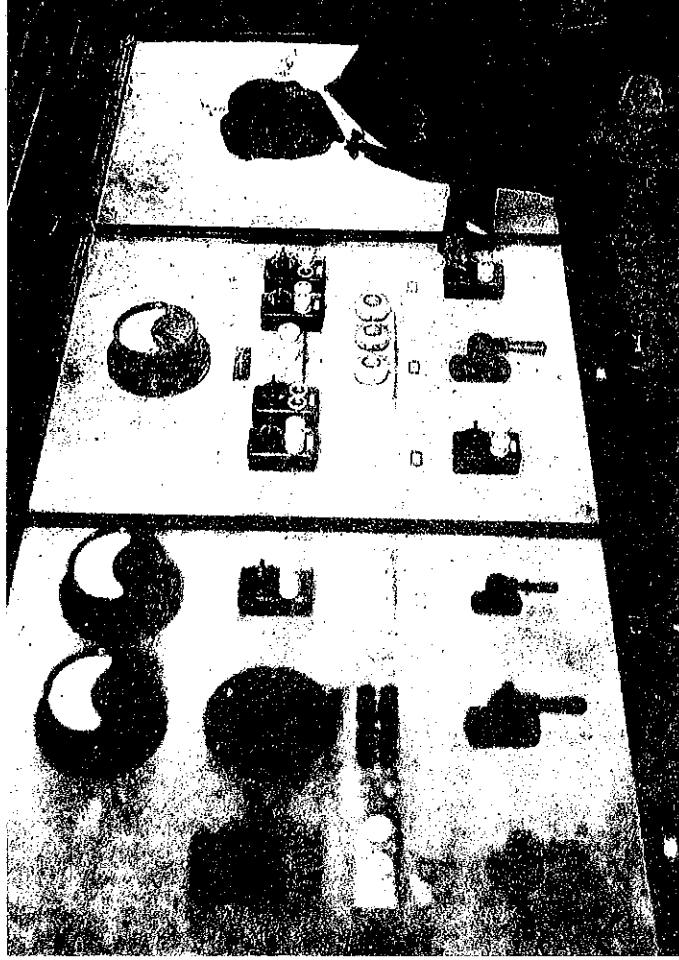
3. Zawartość wkładki

(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

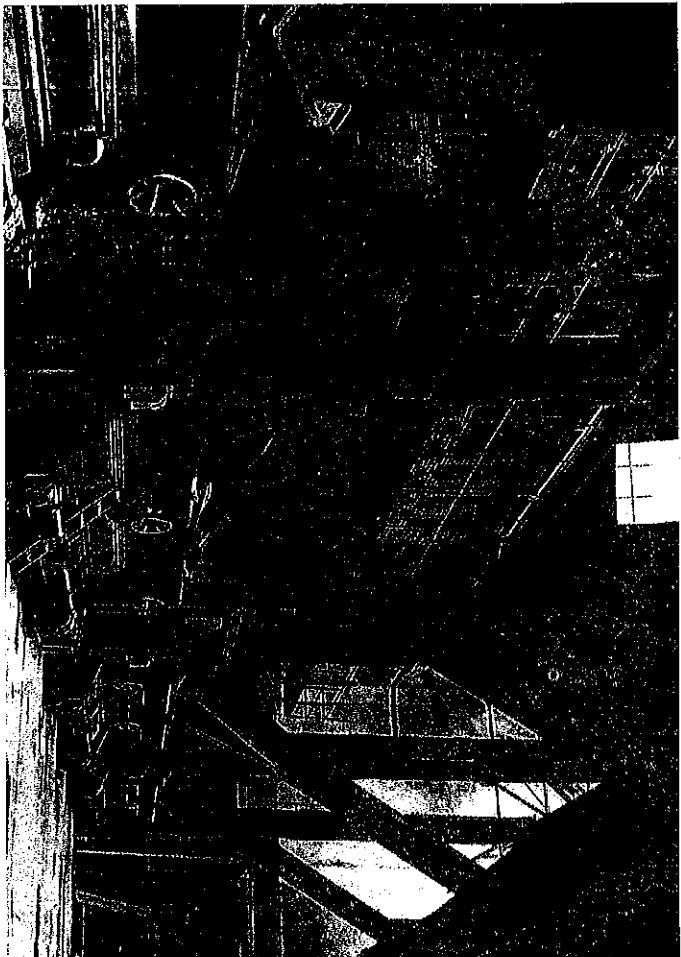
Zdjęcia archiwalne

Budynek elektrowni, przed 1945 r.

Rozdzielnia elektrowni (ok. 1925 r.)

Wnętrze kotłowni – kotły typu Garbe oraz zsypy węglowe (ok. 1925 r.)

Rozdzielnia elektrowni (1945 r.)

wkładkę złożyli: Z. Tuchojski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Z. Tuchojski *B. Kozak*

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

ZAŁĄCZNIK NR

7

1. Miejscowość

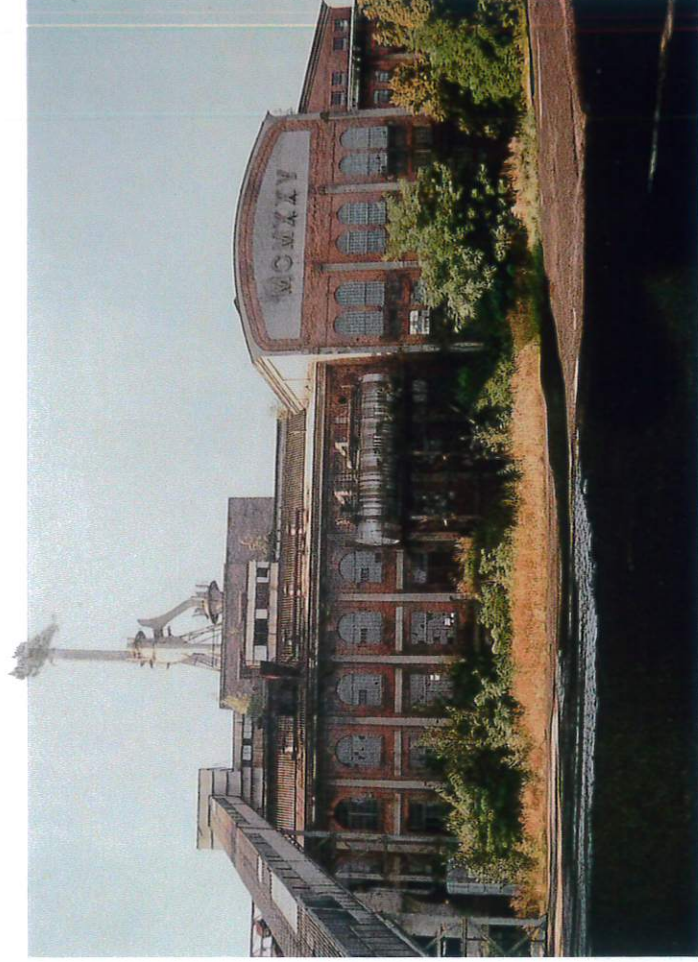
Pionki

2. Obiekt

**ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

3. Zawartość wkładki

(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Zdjęcia archiwalne c.d., Dokumentacja
fotograficzna budynku i obiektów
towarzyszących – stan obecny

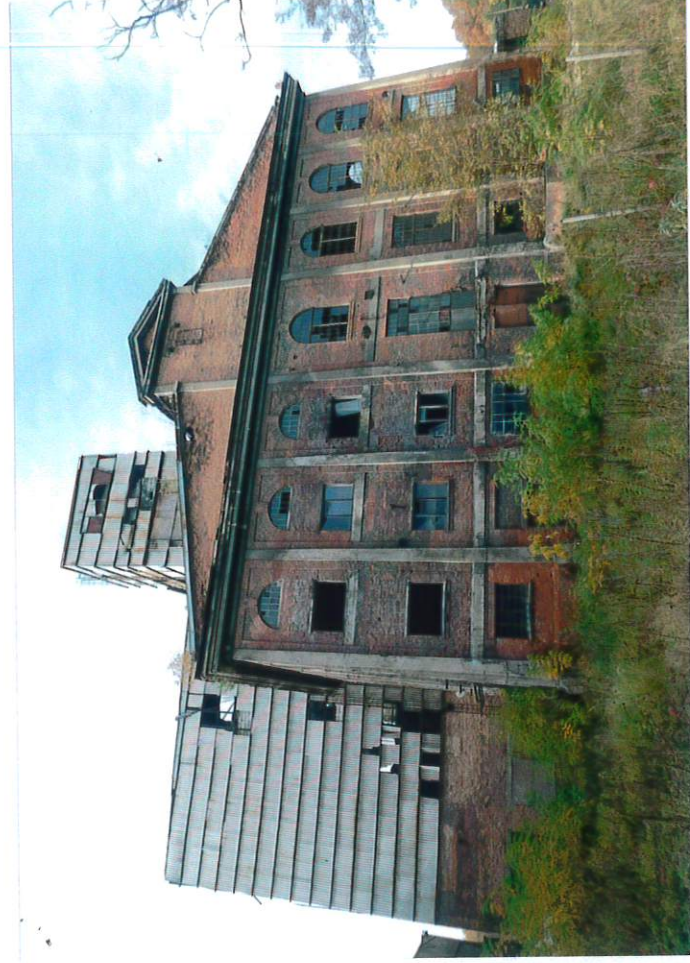
Elewacja północna budynku – stan ok. 2000 r.

Elewacja północna (frontowa) i wschodnia.

Elewacja północna maszynowni.

Elewacja wschodnia.

wkładkę założyli: Z. Tuchtowski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Two handwritten signatures in black ink, one above the other, corresponding to the names mentioned in the text above.

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

1. Miejscowość

Pionki

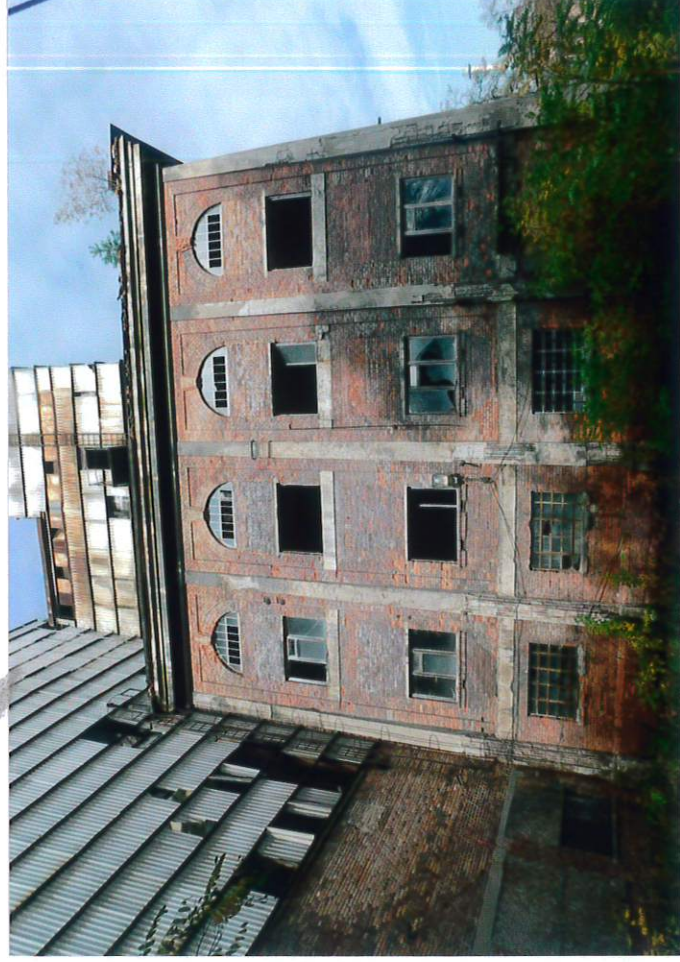
2. Obiekt

**ELEKTROCIEPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

ZAŁĄCZNIK NR

8

3. Zawartość wkładki
(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Dokumentacja fotograficzna budynku
i obiektów towarzyszących
– stan obecny, c.d.

Elewacja południowa wschodniej części maszynowni.

Przybudówka dla kotła OP-50 z lat 1967-1972 (widok od południowego zachodu).

Elewacja południowa maszynowni i części biurowej; na pierwszym planie część obiektu dobudowana w latach 1967-1972 (pomieszczenia dla kotła OP-50 i transformatorów).

Elewacja zachodnia.

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Z. Tucholski *B. Kozak*

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

ZAŁĄCZNIK NR

9

1. Miejscowość

Pionki

2. Obiekt
**ELEKTROCIEPLOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

3. Zawartość wkładki
(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
**Dokumentacja fotograficzna budynku
i obiektów towarzyszących
– stan obecny, c.d.**

Wnętrze maszynowni, widok w kierunku północnym.

Wnętrze maszynowni, ściana zachodnia.

Wnętrze maszynowni, ściana zachodnia.

Wnętrze maszynowni, rozdzielnia.

wkładkę założyli: Z. Tuchołski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Z. Tuchołski
B. Kozak

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

ZAŁĄCZNIK NR

10

1. Miejscowość

Pionki

2. Obiekt

**ELEKTROCIĘPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

3. Zawartość wkładki

(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Dokumentacja fotograficzna budynku
i obiektów towarzyszących
– stan obecny, c.d.

Kotłownia (część północna), miejsce po jednym z kotłów Babcock.

Kotłownia (część północna), konstrukcja dachu.

Kotłownia, część południowa; wnętrze przybudówki dla kotła OP-50 z lat 1967-1972.

Kotłownia, część południowa; wnętrze przybudówki dla kotła OP-50 z lat 1967-1972.

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Two handwritten signatures in black ink, one above the other, corresponding to the names mentioned in the text above.

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

1. Miejscowość

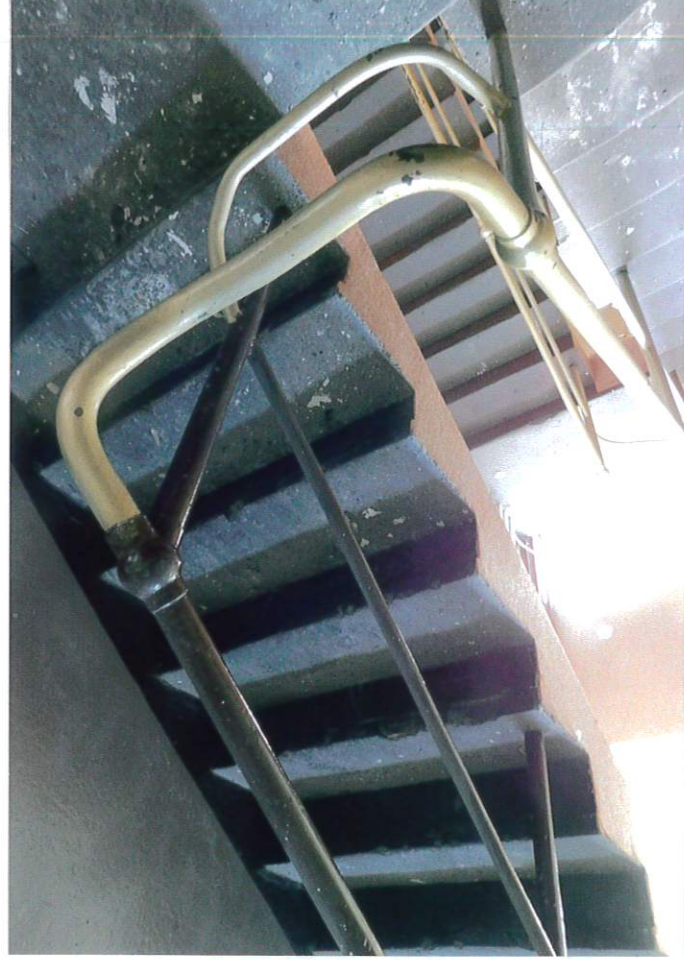
Pionki

2. Obiekt
**ELEKTROCIEPŁOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

ZAŁĄCZNIK NR

11

3. Zawartość wkładki
(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
**Dokumentacja fotograficzna budynku
i obiektów towarzyszących
– stan obecny, c.d.**

Klatka schodowa w części biurowej.

Budynec multicyklonu z lat 1967-1972.

Pozostałości nawierzchni kolei wąskotorowej pod budynkiem multicyklonu.

Budynek stacji demineralizacji wody koflowej z 1968 r.

wkładkę założyli: Z. Tuchołski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Handwritten signatures of Z. Tuchołski and B. Kozak.

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

ZAŁĄCZNIK NR

12

1. Miejscowość

Pionki

2. Obiekt
ELEKTROCIEPLOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH

3. Zawartość wkładki
(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Dokumentacja fotograficzna budynku
i obiektów towarzyszących
– stan obecny, c.d. Dokumentacja
fotograficzna turbozespołu STAL oraz
sawnicy – stan obecny

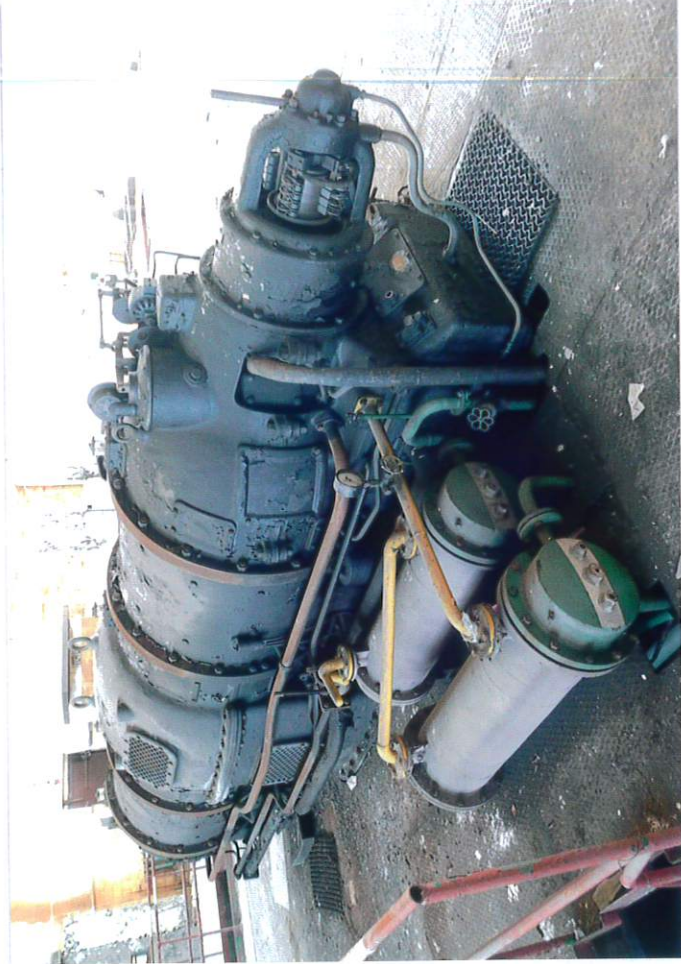
Podstawa zbiornika na kwas z 1968 r.

Widok turbozespołu STAL od strony południowo-wschodniej.

Widok od strony południowej.

Widok od strony północno-zachodniej.

wkładkę założyli: Z. Tucholski i B. Kozak, 27 X 2022 r.

Z. Tucholski *B. Kozak*

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

1. Miejscowość

Pionki

2. Obiekt

**ELEKTROCIĘPLOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

ZAŁĄCZNIK NR

13

3. Zawartość wkładki
(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Dokumentacja fotograficzna turbozespołu
STAL oraz suwnicy – stan obecny, c.d.

Widok od strony południowo-zachodniej.

Tabliczka producenta turbozespołu.

Częściowo nieczytelna tabliczka producenta turbozespołu STAL.

Częściowo nieczytelna tabliczka znamionowa turbozespołu STAL.

**WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU
NIERUCHOMEGO**

1. Miejscowość

Pionki

2. Obiekt
**ELEKTROCIĘPLOWNIA EC-1 ZAKŁADÓW TWORZYW
SZTUCZNYCH „PRONIT” W PIONKACH**

ZAŁĄCZNIK NR

14

3. Zawartość wkładki
(nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Dokumentacja fotograficzna turbozespołu
STAL oraz suwnicy – stan obecny, c.d.

Suwnica, widok od strony południowej.

Suwnica, widok od strony północno-wschodniej.

Szczegóły konstrukcyjne zachodniej części suwnicy.